

Sosyal Bilimler Dergisi - Journal of Social Sciences

ISSN 2146-4561

Aralık/December 2019, 9 (18): 223-238

Sağlıkla İlişkili Bölümlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Değerlendirilmesi

The Evaluation of Emotional Intelligence Levels of Students Who Are Learned in Health-Related Departments

Fatma KARASU

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Yusuf Şerefoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü

e-posta: fatmakarasu@kilis.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-7347-0981

Aysun ÖZDEMİR

Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü

e-posta: aysungolluce@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2746-0966

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi/Received: 31 Ekim 2019/31 October 2019

Kabul Tarihi/Accepted: 19 Aralık 2019 /19 December 2019

Yayın Sezonu/Pub Date Season: Aralık2019/December 2019

Atıf/Cite as: Karasu, Fatma, Özdemir, Aysun, (2019), Sağlıkla İlişkili Bölümlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Değerlendirilmesi /The Evaluation of Emotional Intelligence Levels of Students Who Are Learned In Health-Related Departments, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 223-238, doi:<https://doi.org/10.31834/kilissbd.640413>

Rights reserved.
For Permissions
sbedergi@kilis.edu.tr

SAĞLIKLA İLİŞKİLİ BÖLÜMLERDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Bu araştırma sağlıkla ilişkili bölümlerde eğitim gören öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2014-2015 Akademik yılına devam eden bir vakıf üniversitesinin sağlıkla ilişkili bölümlerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş olup, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 315 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Araştırmanın verileri sosyo-demografik özellikler formu ve Duygusal Zekâ Ölçeği ile toplanmıştır. 1 Aralık 2014—30 Ocak 2015 tarihleri arasında veriler toplanmıştır. Veriler SPSS 22 paket programında değerlendirilmiş, elde edilen veriler bağımsız gruplarda t, One-Way ANOVA, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin DZÖ toplam puan ortalaması 129.2 ± 21.9 , alt ölçek puanları duyguların farkında olma 26.3 ± 5.3 , duygularını yönetme 25.5 ± 5.0 , kendini motive etme 25.4 ± 5.0 , empati 25.8 ± 5.4 , sosyal beceriler 26.0 ± 4.6 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin duygusal zekâ puan ortalamaları ile yaş, bölüm, sınıf, medeni durum, kardeş sayısı, yaşadığı yer, anne-baba eğitim ve anne işi gibi değişkenler arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Araştırmada öğrencilerin DZÖ toplam puan ortalamalarının orta seviyede olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Öğrenciler, Duygusal Zekâ, Eğitim.

THE EVALUATION OF EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS OF STUDENTS WHO ARE LEARNED IN HEALTH-RELATED DEPARTMENTS

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the emotional intelligence levels of the students in health related departments. The population of the study consisted of students studying in health-related departments of a foundation university which continued in 2014-2015 academic year. A sample of 315 students who accepted to participate voluntarily in the study, did not participate in the sample selection. The data of the study were collected with the socio-demographic characteristics form and the Emotional Intelligence Scale. Data were collected from 1 December 2014 to 30 January 2015. The data were evaluated in SPSS 22 package program and the data were evaluated by independent groups t, One-Way ANOVA, Kruskal Wallis and Mann Whitney U tests. The mean total score of the students was found to be 129.2 ± 21.9 , subscale scores were 26.3 ± 5.3 , emotion management was 25.5 ± 5.0 , self-motivation was 25.4 ± 5.0 , empathy was 25.8 ± 5.4 , social skills were 26.0 ± 4.6 .

Statistically significant difference was found between the students' emotional intelligence score and age, department, class, marital status, number of siblings, place of residence, parental education and mother work ($p < 0.05$). It was determined that the total score averages of the students were not moderate.

Keywords: Students, Emotional Intelligence, Education.

GİRİŞ

Duygusal zekâ terimi, kişinin kendi duygularını ve başkalarının kendilerini diğerlerinden ayırt etmesinin yanı sıra düşünme ve eyleme geçirme yeteneğini anlama, kontrol edebilme kabiliyeti olarak tanımlanmıştır (Erkayran ve Demirkiran, 2018: 1902; Kabeel, 2016: 28-29.). Duyguyu etkili ve doğru bir şekilde kullanma yeteneği, iş performansını iyileştirmek ve genel sağlık durumunu yükseltmek gibi bireylerin yaşamını önemli ölçüde etkiler. Bu açıdan duygusal zekâ kavramı dikkate alınmalıdır. Duygusal zekâ, bireylerin sosyal çevresini ve duygularını ele almalarına yardımcı olan yararlı bir kaynaktır (Salovey, 2005:281). Empati, öz-farkındalık, motivasyon, öz-denetim ve ilişki becerilerini içermektedir (Bar-On, 2004:111). Duygusal zekâyâ sahip olanların, düşük algılanan strese sahip olduğu (Paul and Couch, 2004:1027), duygularını kontrol etmede iyi oldukları için sağlıklı oldukları (Gerits, 2004:107) ve çevreyle uyumlarının yüksek olduğu bildirilmiştir (Gohm et al., 2005:1018). Duygusal zekâsı yüksek olanların yüksek akademik performans gösterdikleri (Parker et al., 2004:170) ve klinik ortamlarda hasta koordinasyonu ile ilgili doğru mesleki kararların alınmasına yardımcı olduğu ve tükenmişlik durumlarını azalttığı bildirilmiştir (Gerits, 2004:107).

Duygusal zekâ kavramı sağlık sektöründe önem taşımaktadır. Çünkü sağlık sektöründe çalışmanın, bir çok sosyal talep, yoğun iş yükü ve hastalarla direkt olarak iletişim kurmayı gerektirmesi ayrıca ekip anlayışı ile birlikte sunulabilmesi duygusal zekâyı ön plana çıkarmaktadır (McQueen, 2004:101; Watson et al., 2008:1535). Sağlık profesyonelleri için hastaların duygularını anlama ayrıca bunu hastaya iletebilme iyi bir iletişim için son derece önemli olmakla birlikte bu sağlıklı iletişimi duygusal zekâ ile başarabilirler. Duygusal zekâyâ sağlık sektöründe çalışan açısından bakıldığında, hastalarla sağlıklı bir ilişki kurabilmeleri için öncelikle kendi duygularının farkında olabilen, empati kurabilen, duygularını yönetebilen, kendisini motive edebilen ve etkili iletişim içinde olan yani duygusal zekâ becerileri gelişmiş bireyler/sağlık çalışanları olmaları gerekmektedir (Chun and Park, 2016:262).

Amaç

Bu çalışma, dünya da insan kaynağının büyük bir öneme sahip olduğu sağlık sektörüne adım atacak öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Kapsam

Sağlıkla ilişkili bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin gelecekte profesyonel klinisyenler olma yolunda geliştiklerini göz önünde bulundurarak, duygusal zekâlarını hastayla iyi bir ilişki kurmada kullanmalıdır. Hastayla iyi bir iletişim, güven oluşturarak hasta memnuniyetini artırmaya yardımcı olur. Buna göre sağlık sektöründe çalışanlarının duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olması önem teşkil etmektedir.

1. GEREÇ VE YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma sağlıkla ilişkili bölümlerde okuyan öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Gaziantep'te bulunan bir vakıf üniversitesinde sağlıkla ilişkili bölümlerde 2014-2015 akademik yılında eğitimine devam eden 641 öğrenci oluşturmuştur (Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon (FTR), Hemşirelik, Beslenme ve Diyetetik, Acil ve İlk Yardım Programı öğrencileri). Örneklem seçimine gidilmeyerek evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Devamsızlık ve çalışmayı kabul etmeme nedenleri ile toplam 315 öğrenciye ulaşılmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri:

- Sağlıkla ilişkili bölümlerde okuyan,
- İletişim sorunu yaşamayan,
- Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler oluşturmuştur.

1.3. Veri Toplama Formu

Verilerin toplanmasında, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini sorgulamak için 12 maddelik anket formu ve öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini incelemek için “Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. **Duygusal Zekâ Ölçeği (DZÖ)**: Duygusal zekâ düzeyini değerlendirmek için 1999 yılında Nick Hall tarafından geliştirilmiş ve ölçeğin geçerlik ve güvenirliği Ergin (2000) tarafından yapılmıştır. Likert tipinde olan ölçek 30 maddeden oluşmakta olup, 1 puan “Tamamen katılmıyorum”, 2 puan “Kısmen katılmıyorum”, 3 puan “Çok az katılmıyorum”, 4 puan “Çok az katılıyorum”, 5 puan “Kısmen katılıyorum”, 6 puan “Tamamen katılıyorum” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçek Duyguların Farkında Olma, Duygularını Yönetme, Kendini Motive Etme, Empati ve Sosyal Beceriler olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek toplamında alınan 155 ve üzeri puan yüksek (oldukça güçlü), 130-150 arası puan normal (biraz geliştirilmeye ihtiyacı var), 129 ve altı puan düşük (kesinlikle geliştirmeye ihtiyaç var) duygusal zekâ düzeyi olarak değerlendirilmektedir. Ergin’in çalışmasında Cronbach alfa katsayısı 0.84 olarak hesaplanmıştır (Ergin, 2000). Bu çalışmadaki Cronbach alfa katsayısı 0.938 olarak bulunmuştur.

1.4. Verilerin Toplanması

Veriler 1 Aralık 2014—30 Ocak 2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Anket formları yüz yüze görüşme yöntemi ile araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere ders sonunda anket uygulanmıştır. Anket formu ortalama 10-15 dakika sürmüştür.

1.5. Verilerin Analizi

Veriler SPSS 22.0 programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Kolmogorov-Smirnov testi sonunda ölçek puanlarının normal dağılıma uyduğu saptandı. Analizlerde sayı, yüzde ve ortalama, iç tutarlık analizi (Cronbach alpha) hesaplanmıştır. Normal dağılımı gösteren verilerde bağımsız gruplarda t, One-Way ANOVA, normal dağılımı göstermeyen verilerde ise Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Gruplar arası farkın belirlenmesinde Post Hoc Multiple Comparison testlerinden olan Tukey kullanılmıştır.

1.6. Araştırma Etiği

Araştırmanın yapılabilmesi için etik onay ve yasal izinlerle birlikte çalışmaya katılan katılımcılardan sözel onam alınmıştır.

2. BULGULAR

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikler Dağılımı (n=315)

		n	%
Yaş	≤ 20	120	38.1
	21-22 yaş	117	37.1
	≥ 23	78	24.8
Cinsiyet	Kız	167	53.0
	Erkek	148	47.0
Bölüm	FTR	91	28.9
	Beslenme	92	29.2
	Hemşirelik	90	28.6
	Acil ve İlk Yardım Programı	42	13.3
Sınıf	1. sınıf	80	25.4
	2. sınıf	79	25.1
	3. sınıf	75	23.8
	4. sınıf	81	25.7
Aile Tipi	Çekirdek aile	297	94.3
	Geniş aile	13	4.1
	Parçalanmış aile	5	1.6
Medeni Durum	Evli	18	5.7
	Bekar	243	77.1
	Nişanlı/sözlü/flört ile birlikte	54	17.1
Kardeş Sayısı	1-2 kardeş	124	39.4
	3 kardeş	130	41.3
	≥ 4 kardeş	61	19.4
Şuan Yaşadığı Yer	Evde ailem/akrabam ile birlikte	96	30.5
	Evde arkadaş(lar) ile birlikte	143	45.4
	Yurt-lojmanda	76	24.1
Anne eğitimi	≤ İlköğretim	218	69.2
	≥ Lise	97	30.8
Baba eğitimi	İlköğretim ve altı	139	44.1
	Lise ve üzeri	176	55.9
Anne İşi	Memur	78	24.8
	İşçi	51	16.2
	Ev hanımı	186	59.0
Baba İşi	Memur	141	44.8
	İşçi	145	46.0
	Çiftçi	29	9.2
	Toplam	315	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %38.1'i ≤ 20 yaşında, %53.0'ı kız, %29.2'si Beslenme bölümünde, %25.7'si 4. sınıfta, %94.3'ünün çekirdek aileye sahip, %77.1'inin bekar, %41.3'ünün 3 kardeşe sahip, %45.4'ünün

evde arkadaş(lar) ile birlikte kalıyor, %69.2’sinin annesi ≤ ilköğretim mezunu, %55.9’unun babası ≤ lise mezunu, %59.0’inin annesi ev hanımı, %44.8’inin babasının memur olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 2: Öğrencilerin Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puan ve Ölçek Alt Boyutları Ortalamaları (n=315)

Ölçek Alt Boyutları	Ölçekten Alınabilecek En Düşük ve En Yüksek Puanlar	Ölçekten Alınan En Düşük ve En Yüksek Puanlar	**X±SD
Duyguların Farkında Olma	0-36	10-36	26.3±5.3
Duygularını Yönetme	0-36	12-36	25.5±5.0
Kendini Motive Etme	0-36	9-36	25.4±5.0
Empati	0-36	8-36	25.8±5.4
Sosyal Beceriler	0-36	11-36	26.0±4.6
Toplam DZÖ	0-180	63-180	129.2±21.9

*DZÖ: Duygusal Zekâ Ölçeği **X±SD: Ortalama-Standart sapma

Öğrencilerin DZÖ toplam puan ortalaması 129.2±21.9, alt ölçek puanları duyguların farkında olma 26.3±5.3, duygularını yönetme 25.5±5.0, kendini motive etme 25.4±5.0, empati 25.8±5.4, sosyal beceriler 26.0±4.6 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin DZÖ’den aldıkları puanlara göre %30.0’inin duygusal zekâlarını “kesinlikle geliştirmeye ihtiyacı” olduğu, %50.8’inin duygusal zekâlarını “biraz geliştirmeye ihtiyacı” olduğu, %10.2’sinin duygusal zekâlarının oldukça güçlü olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3: Öğrencilerin Duygusal Zekâ Ölçeği Puan Ortalamalarının Demografik Özellikleri İle Karşılaştırılması (n=315)

Demografik Özellikler (n:315)	Duygusal Zekâ Ölçeği					
	Duyguların Farkında Olma	Duygularını Yönetme	Kendini Motive Etme	Empati	Sosyal Beceriler	Toplam *DZÖ
Yaş	**X±SD	X±SD	X±SD	X±SD	X±SD	X±SD
≤ 20	28.3±4.4	27.4±4.1	27.7±3.7	27.5±3.8	28.0±3.7	139.1±16.0
21-22 yaş	24.5±6.2	24.2±5.8	23.9±5.7	24.8±6.3	24.8±5.2	122.4±25.4
≥ 23	25.8±4.2	24.4±4.2	24.1±4.0	24.8±5.3	24.9±4.0	124.3±18.3

230/ Fatma KARASU, "Sağlıkla İlişkili Bölümlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Değerlendirilmesi" (223-238)

İstatistik	**F= 16.992 p= 0.001	F= 15.103 p= 0.001	F=24.212 p= 0.001	F= 9.477 p: 0.001.	F=18.002 p= 0.001	F= 22.432 p= 0.001
Cinsiyet						
Kız	26.7±5.0	25.9±25.0	25.3±4.9	26.3±4.7	26.4±4.2	130.6±19.3
Erkek	25.9±5.7	25.0±5.3	25.5±5.0	25.4±6.0	25.7±5.0	127.6±24.4
İstatistik	***t=1.287 p= 0.199	t= 1.511 p= 0.132	t= -0.338 p= 0.736	t= 1.496 p= 0.136	t= 1.248 p= 0.213	t= 1.222 p= 0.223
Bölüm						
FTR	26.8±5.9	26.5±5.2	26.5±5.1	26.4±5.0	26.3±4.9	132.7±23.8
Beslenme	25.2±5.3	24.1±4.6	24.6±5.0	24.9±5.6	25.3±4.4	124.3±21.0
Hemşirelik	26.2±5.2	25.0±5.2	24.7±4.8	25.8±5.9	25.9±5.0	127.7±22.6
Acil ve İlk Yardım Programı	27.8±3.5	27.3±4.1	26.0±4.4	26.9±4.0	27.4±3.1	135.5±14.3
İstatistik	F= 2.725 p= 0.044	F= 5.771 p= 0.001	F= 3.152 p= 0.025	F= 1.802 p= 0.147	F= 1.976 p= 0.118	F= 3.710 p= 0.012
Sınıf						
1. sınıf	24.8±4.1	25.3±3.5	25.5±3.4	25.7±4.4	26.0±3.8	127.5±16.0
2. sınıf	27.5±5.3	26.0±5.6	25.6±5.5	26.4±5.8	26.5±5.1	132.3±23.3
3. sınıf	27.5±6.3	26.5±5.4	26.4±6.0	26.5±5.5	27.0±5.0	134.0±25.1
4. sınıf	25.5±5.1	24.1±5.1	24.1±5.4	24.9±5.6	24.8±4.4	123.5±21.1
İstatistik	F= 5.244 p: 0.002	F= 3.360 p: 0.019	F= 2.865 p: 0.037	F= 1.568 p: 0.197	F= 3.417 p: 0.018	F= 3.779 p: 0.011
Aile tipi						
Çekirdek aile	26.3±5.4	25.5±5.1	25.3±5.0	25.9±5.4	26.1±4.6	129.3±22.1
Geniş aile	25.0±3.6	24.8±4.3	25.1±3.8	24.9±4.8	24.3±4.6	124.2±20.2
Parçalanmış aile	29.0±2.2	27.4±1.5	28.0±1.4	25.6±1.3	25.2±1.7	135.2±4.9
İstatistik	***KW=3.288 p= 0.193	KW=1.182 p= 0.554	KW=2.263 p= 0.323	KW=0.797 p= 0.671	KW=3.127 p= 0.209	KW=0.988 p= 0.610
Medeni Durum						
Evli	25.0±6.4	21.6±6.3	21.3±2.4	24.3±6.7	25.6±4.9	118.0±22.5
Bekar	26.4±5.5	25.8±4.9	25.6±5.1	25.7±5.4	25.8±4.6	129.6±22.4
Nişanlı/sözlü/flört ile birlikte	26.2±4.1	25.1±4.7	25.5±4.1	27.2±4.4	27.1±4.8	131.3±17.9
İstatistik	KW= 0.912 p= 0.634	KW= 7.812 p= 0.020	KW=21.348 p= 0.001	KW=4.975 p= 0.830.	KW= 2.643 p= 0.267	KW= 3.974 p= 0.137
Kardeş Sayısı						
1-2 kardeş	26.8±5.6	25.8±5.0	26.7±4.9	26.2±6.0	26.5±4.8	132.2±23.7
3 kardeş	26.7±5.0	25.4±5.2	24.6±5.2	25.5±5.1	25.9±4.4	128.3±20.5
≥ 4 kardeş	24.4±5.2	24.9±4.6	24.3±3.8	25.9±4.7	25.3±4.5	125.1±20.2
İstatistik	F= 5.059 p= 0.007	F= 0.622 p= 0.538	F= 7.596 p= 0.001	F= 0.453 p= 0.636	F= 1.467 p= 0.232	F= 2.386 p= 0.094
Şuan Yaşadığı Yer						
Evde ailem/akrabamlar ile birlikte	26.1±4.2	24.1±4.5	24.1±4.9	26.1±5.0	26.4±4.0	127.1±17.5
Evde arkadaş(lar) ile birlikte	26.9±5.6	26.1±5.4	26.2±4.5	25.3±5.7	25.8±4.9	130.6±24.2
Yurt-lojmanda	25.3±5.8	25.9±4.5	25.3±5.4	26.5±5.1	26.0±4.7	129.2±22.3
İstatistik	F= 2.244 p= 0.098	F= 5.049 p= 0.007	F= 5.298 p= 0.005	F= 1.218 p= 0.297	F= 0.488 p= 0.615	F= 0.772 p= 0.463
Baba eğitimi						
≥ İlköğretim	26.1±5.2	25.0±5.3	25.1±4.8	25.1±6.0	25.2±4.9	126.6±22.6
≤ Lise	26.5±5.5	25.8±4.8	25.6±5.1	26.4±4.8	26.7±4.3	131.3±21.1
İstatistik	t= -0.719 p= 0.473	t= -1.486 p= 0.139	t= -1.004 p= 0.316	t= -2.077 p= 0.039	t= -2.920 p= 0.004	t= -1.880 p= 0.061

Anne eğitimi						
≥ İlköğretim	25.9±5.5	25.0±5.3	24.8±5.3	25.3±5.7	25.4±4.8	126.6±22.8
≤ Lise	27.2±4.8	26.4±4.1	26.6±3.9	27.0±4.4	27.6±3.7	135.0±18.5
İstatistik	***U=9518.6 p= 0.157	U= 9313.0 p= 0.090	U=8725.0 p= 0.013	U= 8828.0 p= 0.019	U=8150.0 p= 0.001	U= 8631.0 p= 0.009
Anne İşi						
Memur	27.2±4.8	26.7±4.0	26.4±4.2	26.7±4.6	27.2±3.9	134.4±18.7
İşçi	26.1±4.4	25.6±4.7	24.5±3.0	24.2±5.6	24.8±4.5	125.4±19.3
Ev hanımı	26.0±5.7	24.9±5.4	25.2±5.6	25.9±5.5	25.9±4.8	128.1±23.4
İstatistik	F= 1.497 p= 0.225	F= 3.609 p= 0.028	F= 2.618 p= 0.075	F= 3.380 p= 0.035	F= 4.357 p= 0.014	F= 3.302 p= 0.038
Baba İşi						
Memur	25.6±5.1	25.7±4.2	25.7±4.1	25.8±5.1	26.1±4.1	130.1±19.7
İşçi	26.7±4.9	25.5±5.4	25.5±4.9	26.7±4.7	26.5±4.7	131.2±20.3
Çiftçi	22.8±7.3	24.1±6.5	23.1±7.9	21.7±7.4	23.3±5.5	115.1±33.0
İstatistik	F= 6.978 p= 0.001	F= 1.239 p= 0.291	F= 3.450 p= 0.033	F= 11.038 p= 0.001	F= 6.104 p= 0.003	F= 6.940 p= 0.001

**DZÖ: Duygusal Zekâ Ölçeği **X±SD: Ortalama-Standart sapma ***F= One-Way ANOVA testi ***t=Bağımsız Gruplarda t testi ***KW= Kruskal Wallis testi ***U= Mann Whitney U testi

Araştırmada yaş gruplarına göre duyguların farkında olma, duygularını yönetme, kendini motive etme, empati, sosyal beceriler alt boyutları ve DZÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmıştır (p < 0.05). Araştırmada yapılan ileri düzey analizde bu farklılığın ≤ 20 yaş grubu öğrencilerinden kaynaklandığı saptanmıştır. Cinsiyete göre ölçek alt boyutları ve DZÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmamıştır (p > 0.05). Bölümlere göre duyguların farkında olma, duygularını yönetme, kendini motive etme alt boyutları ve DZÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu saptanmıştır (p < 0.05). Araştırmada yapılan ileri düzey analizde duyguların farkında olma alt boyutunda Beslenme ile Acil ve İlk Yardım Programı (p=0.045); duygularını yönetme alt boyutunda Beslenme ile FTR ve Acil ve İlk Yardım Programı (p=0.007, p=0.004); kendini motive etme alt boyutunda Beslenme ile FTR (p=0.045); DZÖ toplam puan ortalamaları ile Beslenme ile FTR ve Acil ve İlk Yardım Programı (p=0.045, p=0.029) öğrencilerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Acil ve İlk Yardım Programı öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sınıflara göre duyguların farkında olma, duygularını yönetme, kendini motive etme, sosyal beceriler alt boyutları ve DZÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu saptanmıştır (p < 0.05). 3. sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan ileri düzey analizde bu farklılığın duyguların farkında olma alt boyutunda 1. sınıf ile 2. ve 3. sınıf (p=0.009, p=0.012); duygularını yönetme alt boyutunda 3. sınıf ile 4. sınıf (p=0.016);

kendini motive etme alt boyutunda 3. sınıf ile 4. sınıf ($p=0.024$); sosyal beceriler alt boyutunda 3. sınıf ile 4. sınıf ($p=0.015$), DZÖ toplam puan ortalamaları ile 3. sınıf ile 4. sınıf ($p=0.015$) öğrencilerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Aile tipine göre ölçek alt boyutları ve DZÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Medeni duruma göre duygularını yönetme ve kendini motive etme alt boyutları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Kardeş sayısına göre duyguların farkında olma ve kendini motive etme alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). 1-2 kardeşe sahip olan öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan ileri düzey analizde bu farklılığın duyguların farkında olma alt boyutunda ≥ 4 kardeş ile 1-2 ve 3 kardeşe sahip ($p=0.009$, $p=0.014$), kendini motive etme alt boyutunda 1-2 kardeş ile 3 ve 4 kardeşe sahip ($p=0.002$, $p=0.006$) olan öğrencilerden kaynaklandığı saptanmıştır. Öğrencilerin yaşadığı yere göre duygularını yönetme ve kendini motive etme alt boyutları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Yapılan ileri düzey analizde bu farklılığın duygularını yönetme alt boyutlarında evde ailem/akrabamla yaşayan öğrenciler ile evde arkadaş(lar)la ve yurt-lojmanda yaşayan öğrenciler ($p=0.007$, $p=0.049$), kendini motive etme alt boyutunda evde ailem/akrabamla yaşayan öğrenciler ile evde arkadaş(lar)la yaşayan öğrencilerden ($p=0.004$) kaynaklandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin baba eğitimine göre empati ve sosyal beceriler alt boyutları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). $\geq$ lise eğitime sahip babalara sahip öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin anne eğitimine göre kendini motive etme, empati, sosyal beceriler alt boyutları ve DZÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). $\geq$ lise eğitime sahip annelere sahip öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin anne işine göre duygularını yönetme, empati, sosyal beceriler alt boyutları ve DZÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Anneleri memur olan öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Yapılan ileri düzey analizde bu farklılığın duygularını yönetme alt boyutunda memur ile ev hanımı ($p=0.021$), empati alt boyutunda memur ile işçi ($p=0.027$), sosyal beceriler alt boyutunda memur ile işçi ($p=0.011$) ve DZÖ toplam puan ortalamasında memur ile işçi ($p=0.05$) olan öğrenciler arasından kaynaklandığı saptanmıştır. Öğrencilerin

baba işine göre duyguların farkında olma, kendini motive etme, empati, sosyal beceriler alt boyutu ve DZÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Araştırmada yapılan ileri düzey analizde bu farklılığın babası çiftçi olan öğrencilerden kaynaklandığı belirlenmiştir.

3. TARTIŞMA

Duygusal zekâ gelişimi kişilerarası ilişkilerde ve mesleki başarıda çok önemli bir yere sahiptir. Her bireyin, duygusal zekâsının beş farklı alanındaki yetiler açısından değişiklikler gösterebileceği kabul edilebilir. Fakat sağlık bakımından sorumluluk üstlenen disiplin üyelerinde hastalarla kuracakları terapötik ilişki için bu beceriler vazgeçilmezdir (Onay ve Uğur, 2011:31). Literatürde öğrenciler ile yapılan çalışmalarda; duygusal zekâ düzeylerinin orta seviyede olduğu saptanan çalışmalarla birlikte (Yılmaz ve Özkan, 2011:50; Gökalp ve Ekinci, 2016: 280) düşük seviyede olduğu saptanan (Duman ve Acaroğlu, 2014:29; Kuzu ve Eker, 2010:23) çalışmalara da rastlanılmaktadır. Bu araştırmada öğrencilerin duygusal zekâ ortalamasının “orta düzeyde” olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları artarken DZÖ toplam puan ortalamalarında önemli düzeyde azalma olduğu, ayrıca tüm alt boyutlarda da yaş artışı ile birlikte toplam puan ortalamalarında önemli düzeyde azalmaların olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Kuzu ve Eker’in (2010:24) yaptıkları çalışmada ise yaş artıka DZÖ toplam puan ortalamalarında artış olduğu belirlenmiştir. Gökalp ve Ekinci’nin (2016:24) klinisyen hemşirelerle yaptıkları; Karakaş ve Küçüköğlü’nun (2011:10) benzer yaş gurubunda yaptıkları çalışmada DZÖ toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada ki sonuçlar literatürle karşılaştırıldığında; katılımcıların benzer yaş guruplarında olmalarına rağmen sonuçlar farklılık göstermektedir.

Araştırma bulgularında öğrencilerin cinsiyetlerine göre DZÖ puan ortalamalarında anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Fakat kız öğrencilerin DZÖ puan ortalamaları erkek öğrencilere göre yüksek olarak saptanmıştır (Tablo 3). Farklı gurupları ile yapılan araştırmalarda kız öğrencilerin DZÖ puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek belirlendiği (Gorgich et al., 2016: 31; Girgin, 2009:137), bunun yanında erkek öğrencilerin DZÖ puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu çalışmalarda görülmektedir (Tsaousis and Nikolaou, 2005:84). Ayrıca DZÖ puan ortalamaların cinsiyete göre farklılık göstermediğini ortaya koyan çalışmalarda mevcuttur (Erigüç, 2014:405). Bu çalışma sonuçlarındaki

farklılığın, araştırma yapılan grubunun kültürel farklılıklara sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Duygusal zekâ düzeyinde bölümler arası anlamlı bir farklılık olduğu araştırmada görülmektedir. Bölümlere göre DZÖ toplam puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu, ayrıca duyguların farkında olma, duygularını yönetme ve kendini motive etme alt boyut puan toplamlarında da yine bölümler arası farklılığın önemli olduğu saptanmıştır. DZÖ toplam puan ortalaması en yüksek olan bölüm Acil ve İlk Yardım Programı iken, en düşük olan bölüm Beslenme programıdır (Tablo 3). Bölümler arası farklılığın, Acil ve İlk Yardım programı öğrencilerinin eğitimleri süresinde daha çok hayatı riski olan hastaya bakım ve acil karar vermeye yönelik eğitim alıyor olmalarından kaynaklanıyor olabileceği düşünülebilir. Duygusal zekâ hasta bakımını doğrudan etkileyebilir. Birinin duygularını anlamak, sağlık çalışanlarına kendini daha iyi değerlendirebilme ve kendini düzenleme olanağı vereceğinden hasta memnuniyetini de artırır (Onay ve Uğur, 2011: 26; McQueen, 2004:107).

Sınıflara göre DZÖ puan ortalamaları ve alt boyutlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu ve bu anlamlılığın üçüncü sınıftan kaynaklandığı saptanmıştır. DZÖ puan ortalamalarının en düşük olduğu sınıf dördüncü sınıftır (Tablo 3). Ünsar ve arkadaşlarının (2006) yaptığı çalışmada, dördüncü sınıf öğrencilerin DZÖ puan ortalamalarının diğer sınıflara göre yüksek olduğu ve en düşük puanı üçüncü sınıfların aldığını saptamıştır. Sevindik ve arkadaşlarının (2012:25) yaptıkları çalışmada, ikinci sınıfların DZÖ puanlarının en yüksek ve birinci sınıfların en düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlarla yola çıkarak, birinci sınıf öğrencilerin ailelerinden ayrılarak yabancı bir ortama alışmaları, yeni bir sosyal ortama uyum sağlamaları, akademik stres gibi bazı problemlerle baş etmeleri; dördüncü sınıfların ise mezuniyet durumları, iş kaygısı ve artan gelecek endişesi DZÖ puanlarının düşmesine neden olmuş olabilir.

Öğrencilerin medeni durumları, kardeş sayıları, aile tipi ve yaşadığı yer özellikleri açısından değerlendirildiğinde, gruplar arasında DZÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmağı belirlenmiştir (Tablo 3). Literatür incelendiğinde duygusal zekâ düzeyleri arasında aile tipi (Akbolat ve Işık, 2012:120), medeni durum (Karakas ve Küçüköğlü, 2011:18), kardeş sayısı ve yaşadığı yer (Yılmaz ve Özkan, 2011: 50) açısından bir farklılık saptanmamıştır. Literatür incelendiğinde bulguların çalışma bulgularını desteklediği görülmektedir.

Eğitim durumuna göre lise ve üzeri eğitime sahip anne ve babası olan öğrencilerin DZÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığa neden olduğu saptanmıştır. Ayrıca baba eğitim durumunun empati ve sosyal beceri alt

boyutlarında, anne eğitim durumunun ise kendini motive etme, empati ve sosyal beceri alt boyutlarında anlamlı farklılıklar oluşturduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Kuzu ve Eker'in (2010.26) yaptıkları çalışmada anne-baba eğitim düzeyi $\geq$ lise olan öğrencilerin DZÖ puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Çalışmadaki bulgular literatür ile benzerlik göstermektedir. Eğitim seviyesi ve geçirilen(bu kelimeye gerek yok) deneyimler anne ve babaların iletişim becerilerine katkı sağlar. Anne ve babaların edindiği kazanımlar sayesinde, çocuklarıyla iletişimde, onların duygu ve düşüncelerini paylaşarak kendisini tanımaya yardımcı olmasının, çocukların kendini motive etmesini sağlayabileceği, empati ve sosyal beceri alt boyut ortalamalarının bu sebeple diğerlerine oranla daha yüksek olduğu düşünülebilir.

Çalışma durumuna göre DZÖ puan ortalaması, annesi memur olan öğrencilerin diğerlerinden daha yüksek belirlenmiş ve gruplar arasında anlamlılık saptanmıştır (Tablo 3). Annenin çalışması çocuğun bireysel sorumluluk almasına ve aynı zamanda birçok işini kendi yapmasını gerektirmektedir. Çalışan anneye sahip öğrencilerin duygularını yönetme, empati ve sosyal beceriler alt boyutlarında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir (Tablo 3). Çalışan annelerin çocuklarının ana okulu, kreş gibi eğitim hayatına ve sosyalleşmeye daha erken başlamaları sebebiyle duygularını yönetme, empati ve sosyal beceriler alt boyut ortalamalarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu varsayılabilir.

SONUÇ

Öğrencilerin büyük bir kısmının duygusal zekâlarını geliştirmeye ihtiyacı olduğu, “duygularını yönetme”, “kendini motive etme” ve “empati” alt boyutlarından çok düşük puan aldığı, öğrencilerin bu boyutların geliştirmeye ihtiyacı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini; yaş, bölüm, sınıf, anne eğitimi, anne-baba işi gibi demografik özelliklerinin olumlu yönde etkilendiği ve duygusal zekâ düzeylerini cinsiyetin etkilemediği saptanmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda; hasta memnuniyetini en üst seviyeye çıkarmak için sağlıkla ilişkili bölümlerde okuyan öğrencilerin duygusal zekâ boyutunda eğitimi gerekmektedir. Öğrencilerin mesleki eğitimlerinin başlangıcından itibaren sosyalleşmelerini sağlayacak aktiviteler ve dersler kapsamında kişiler arası becerileri geliştirilmelidir. Sağlıkla ilişkili bütün bölümlerde duygusal zekâ seviyelerini ayrıca etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik daha geniş gruplara araştırma yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- Akbolat**, Mahmut ve **Işık**, Oğuz, (2012), Sağlık Çalışanlarının Duygusal Zekâ Düzeylerinin Motivasyonlarına Etkisi, *DPUJSS*, 32(1), s. 109-123.
- Bar-On**, Reuven, (2004), *The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Rationale, Description and Psychometric Properties*. In Glenn Geher (Ed.), *Measuring Emotional Intelligence: Common ground and controversy*. Hauppauge, NY: Nova Science.
- Chun**, Kyung Hee, and **Park**, Euna, (2016), Diversity of Emotional Intelligence among Nursing and Medical Students, *Osong Public Health and Research Perspectives*, 7(4), s. 261-265.
- Duman**, Demet ve **Acaroğlu**, Rengin, (2014), Hemşirelik Yüksekokulu Birinci Sınıf Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Empati Becerileri Arasındaki İlişki, *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 22(1), s. 25-32.
- Ergin**, F. Elif, (2000), *Üniversite Öğrencilerinin Sahip Oldukları Duygusal Zekâ Düzeyi ile 16 Kişilik Özelliği Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*, Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Erigüç**, Gülsen, **Eris**, Hüseyin ve **Kabalcioglu**, Feray, (2014), Emotional Intelligence and Communication Skills of Nursing Students: Example of Harran University School of Health, *International Online Journal of Educational Sciences*, 6, s. 398-412.
- Erkayiran**, Orkun ve **Demirkiran**, Fatma, (2018), The Impact of Improving Emotional Intelligence Skills Training on Nursing Students' Interpersonal Relationship Styles: A Quasi-experimental Study, *International Journal of Caring Sciences*, 11(3), s. 1901-1912.
- Gertis**, Linda, **Derken**, Jan J.L. and **Verbruggen**, Antonie B, (2004), Emotional Intelligence and Adaptive Success of Nurses Caring for People with Mental Retardation and Severe Behavior Problems, *Ment Retard*, 42(2), s. 106-21.
- Girgin**, Günseli, (2009), Öğretmen Adaylarında Duygusal Zekânın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, s. 131-140.

- Gohm**, Carol L, **Corser**, Grant C. and **Dalsky**, David, (2005), Emotional Intelligence under Stress: Useful, Unnecessary, or Irrelevant?, *Pers Individ Dif*, 39(6), s. 1017-28.
- Gorgich**, Enam, **Barfroshan**, Sanam, **Ghoreishi**, Gholamreza, **Balouchi**, Abbas, **Nastizaie**, Naser and **Arbabisarjou**, Azizollah, (2016), The Association of Self-Assessed Emotional Intelligence with Academic Achievement and General Health among Students of Medical Sciences, *Global Journal of Health Science*, 8(12), s. 27-35.
- Gökalp**, Kübra ve **Ekinci**, Mine, (2016), Hemşirelerin Duygusal Zekâ Düzeyleri Ve Etkileyen Faktörler, *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 7, s. 19-30.
- Kabeel**, Abeer Refaat, (2016), Emotional Intelligence: A Key for Nurse Managers' Transformational Leadership Style, *Journal of Natural Sciences Research*, 6(20), s. 28-36.
- Karakaş**, Sibel Asi ve **Küçüköğlü**, Sibel, (2011), Bir Eğitim Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zekâ Düzeyleri, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), s. 8-13.
- Kuzu**, Ayşe ve **Eker**, Fatma, (2010), Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ve İletişim Becerilerinin Diğer Üniversite Öğrencileri İle Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi, *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 3, s. 14-29.
- Mcqueen, Anne C.H, (2004), “Integrative Literature Reviews and MetaAnalyses, Emotional Intelligence in Nursing Work”, *Journal of Advanced Nursing*, 47(1):101-108.
- Onay**, Meltem ve **Uğur**, Buket, (2011), Sağlıktaki Memnuniyetin Sessiz Sihri: “Duygusal Zekâ”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), s. 23-34.
- Parker**, James D.A, **Summerfeldt**, Laura J, **Hogan**, Marjorie J. and **Majeski**, Sarah A, (2004), Emotional Intelligence and Academic Success: Examining The Transition From High School to University, *Pers Individ Dif*, 36(1), s. 163-172.
- Pau**, Allan and **Croucher**, Ray, (2003), Emotional Intelligence And Perceived Stress in Dental Undergraduates, *Critical Issues in Dental Education*, 67(9),s. 1023-1028.
- Salovey**, Peter and **Grewal**, Daisy, (2005), The Science of Emotional Intelligence, *Curr Dir Psychol Sci*, 14(6), s. 281-285.

- Sevindik**, Feyza, **Uncu**, Fatoş ve **Dağ**, Dilek Güneş, (2012), Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 26(1), s. 21-26.
- Tsaousis**, Ioannis and **Nikolaou**, Ioannis (2005), Exploring the Relationship of Emotional Intelligence with Physical and Psychological Health Functioning, *Stres and Health*, 21, s. 77-86.
- Ünsar**, Serap, **Fındık**, Ümmü Yıldız, **Sadırlı**, Seda Kurt, **Erol**, Özgül ve **Ünsar**, Sinan, (2006), Edirne Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri, <https://slidex.tips/download/edirne-salk-yksekokulu-rencilerinin-duygusal-zekâ-dzeyleri-serap-nsar-yrd-do-dr#>
- Watson**, Roger, Dreary, Ian, **Thompson**, David and **Li**, Gloria, (2008), A Study of Stress and Burnout in Nursing Students in Hong Kong: A Questionnaire Survey, *Int J Nurs Stud*, 45(10), s. 1534-1542.
- Yılmaz**, Emel ve **Özkan**, Sultan, (2011), Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1), s. 39-52.